

440Clàssica&Jazz | Sergi Núñez | Actualitzat el 14/03/2023 a les 10:45

Raquel García-Tomás: «Les persones intersexuals són les més oblidades del col·lectiu LGTBIQ+»

Parlem amb la compositora barcelonina, que estrena la seva nova òpera 'Alexina B.' | Raquel García-Tomás és la primera compositora catalana en estrenar una òpera al Gran Teatre del Liceu

La directora d'escena Marta Pazos amb la compositora Raquel García-Tomás | Arxiu Liceu

La compositora barcelonina **Raquel García-Tomás** ha treballat els darrers quatre anys en una òpera que connecta passat i present a través de la perspectiva de gènere: *Alexina B.* L'obra narra la història d'una persona intersexual francesa del segle XIX. El llibret, a càrrec d'Irène Gayraud, s'inspira en fets reals, a través de les memòries d'Herculine Barbin -o Alexina B-. L'obra s'estrena aquest dissabte 18 de març al Gran Teatre del Liceu, i representarà un fet històric, ja que convertirà **García-Tomás** en la primera dona compositora catalana que estrena una òpera al teatre barceloní. La representació comptarà amb **Lídia Vinyes-Curtis** encarnant Alexina i la direcció musical d'**Ernest Martínez Izquierdo**. Parlem amb la compositora sobre l'obra i l'estrena.

Com va sorgir la idea de fer una òpera sobre la història d'Alexina B?

El 2019, uns mesos després d'haver estrenat la meua última òpera, *Je suis narcissiste*, vaig començar a pensar en un nou projecte. Llavors em va venir al cap fer una òpera en francès, vinculada als segles XIX o XX, que tingués alguna relació amb temàtica de gènere i feminisme. Vaig comentar la idea a l'escriptora francesa Irène Gayraud, i em va parlar de les memòries d'Herculine Barbin, també coneguda com a Alexina B. Jo no les coneixia, però ella les havia llegit

perquè a França són conegudes gràcies a estudis com els del filòsof Michel Foucault [*Herculine Barbin dite Alexina B.*].

Com vau afrontar l'obra?

Tenia clar que volia tornar a treballar amb l'escenògrafa Marta Pazos ?amb qui ja havia coincidit a *Je suis narcissiste?*. Ens vam reunir al meu pis i vam fer tres dies intensius per fer una gran pluja d'idees sobre molts aspectes de l'obra.

La directora d'escena Marta Pazos i el repartiment d'Alexina B. Foto: Arxiu Liceu

I com heu treballat l'adaptació de les memòries al llibret?

La Irène ha fet un treball molt exhaustiu per escriure el llibret. S'ha rellegit diverses vegades les memòries i va examinar informes mèdics. Però, com en qualsevol obra, s'han de fer adaptacions i concessions perquè la història avanci. Per exemple, hi ha frases que les hem recontextualitzat o canviat de la línia cronològica perquè ajuden a explicar millor algun aspecte del personatge.

Us heu centrat en totes les memòries o en alguna part concreta de la seva vida?

Vam fer un buidatge de les memòries i vam creure que el gran interès de la història comença quan Alexina B esdevé institutriu en un internat, s'enamora de Sara i es qüestiona la seva identitat de gènere per començar a reivindicar-se com a home. L'arc narratiu va des d'aquest moment fins als seus últims dies, tot i que també hi ha petites càpsules que recorden o mencionen la seva infantesa que ajuden a entendre el personatge.

Heu estat fidels a l'època?

Ens agradava la idea de mantenir trets identificables del segle XIX, però alhora tenint sempre present una perspectiva actual. Aquesta idea ha travessat totes les disciplines, des de la lingüística fins a la música. Per exemple, al llibret, en algunes escenes on els diàlegs són més convencionals i formals, s'utilitza un francès antic de l'època molt similar al de les memòries. Però, en canvi, en moments que se surten de la convenció, com per exemple escenes íntimes entre els personatges d'Alexina i Sara, el llenguatge és molt més actual i contemporani.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=QaqzxD4hJcc>

Com n'has abordat la part musical?

Amb la música ha passat un procés semblant. M'he inspirat en músiques que recorden la del segle XIX, però també utilitzo recursos allunyats de l'època, per exemple de la compositora del segle XII **Hildegard von Bingen**, perquè m'interessava un color més arcaic i litúrgic en escenes de l'internat. També utilitzo música electrònica o recursos orquestrals propis dels segles XX i XXI. I, d'altra banda, també m'he encarregat de fer els vídeos que sortiran projectats a escena.

Quin suport heu tingut per fer possible una obra com aquesta?

Just quan va esclatar la pandèmia vaig fer la sol·licitud de les Beques Leonardo de la Fundació BBVA per obtenir finançament per a la creació de l'obra. En aquell moment vaig tenir una sensació força estranya, perquè tot i que ens van concedir la beca i vam crear tota l'obra, em preguntava com, i quant de temps hauria de passar, per poder-la representar... Per sort, de seguida vam entrar en contacte amb el Liceu i ens van oferir de produir la representació, que ens ha permès que l'obra no quedi només en la partitura.

Com heu afrontat explicar una història amb una temàtica tan sensible com és la del trànsit de gènere i la intersexualitat?

Des del principi hem tingut molt clar que havíem de respectar la idea que defensa Alexina B, o Abel al final dels seus dies, que no encaixa en cap de les dues etiquetes binàries de gènere. Per això, hem estat molt respectuoses amb el personatge i amb la realitat que viuen les persones intersexuals.

Alícia Amo i Lúdia Vinyes-Curtis interpretant a Sara i Alexina B. en un assaig Foto: Arxiu Liceu

Us heu arribat a qüestionar si estàveu legitimades per fer una obra sobre persones intersexuals sense ser-ho?

Sí, totes tres ens preguntàvem fins a quin punt era legítim des de fora del col·lectiu abordar aquesta temàtica. Vam preguntar a una amiga intersexual de la Irène sobre el tema i ens va dir que si ho fèiem amb respecte estaria bé, perquè les persones intersexuals són de les més oblidades del col·lectiu LGTBIQ+. Quan vam començar a escriure, la majoria de la bibliografia eren informes mèdics, i, en canvi, pràcticament no hi havia documents sobre les seves vivències personals.

Vau recollir altres testimonis reals?

Vam entrar en contacte amb diferents associacions de persones intersexuals, com 'Kaleidos' i 'I de Intersex', per entendre millor la seva realitat i reivindicacions. I en molts moments els he demanat consell i ajuda per fer l'obra. He sentit una responsabilitat molt forta per visibilitzar el seu context.

Creus que la seva realitat està invisibilitzada?

Malauradament, encara no són casos de caràcter públic. Segons l'ONU, un 1,7% de la població mundial és intersexual i gairebé no sabem què significa! Segurament no interessa visibilitzar-los perquè el seu cos desmunta i qüestiona el binarisme de gènere. De fet, tinc dubtes si tothom entendrà l'obra, perquè el gènere és una qüestió conceptual molt arrelada a la nostra societat.